

է. Գ. Մալխասյանն ընտրվել է Երկրաբանական գիտությունների պատմության միջազգային կոմիտեի թղթակից-անդամ:

ՀՍՍՀ ԳԱ 1968 թ. գիտական գործունեությանը և ակադեմիայի 25-ամյակին նվիրված տարեկան ընդհանուր ժողովին նախորդեցին

ակադեմիայի բաժանմունքների նիստերը, որտեղ քննարկվեցին բաժանմունքների մեջ մրտնոգ ինստիտուտների 1968 թ. գիտական գործունեության հիմնական արդյունքները:

Ա. ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ

ՀԱՅ-ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

1968 թ. ապրիլի 24-ին Բուդապեշտում ՀՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի պրեզիդենտ, ակադեմիկոս Վ. Հ. Համբարձումյանը և հունգարական ակադեմիայի պրեզիդենտ, ակադեմիկոս Իշտվան Ռուսնյակը համատեղ արձանագրություն ստորագրեցին երկու ակադեմիաների միջև փոխադարձ գիտական կապերը ու ժեղացնելու և ընդհանուր հետաքրքրություններն առաջացնող գիտական պրոբլեմները համատեղ ուսումնասիրելու մասին: Այդ միջոցառումը ՍՍՀՄ և հունգարական ակադեմիաների միջև 1958 և 1961 թթ. կնքված համաձայնության իրագործման կարևոր քայլերից մեկն էր:

ՀՍՍՀ ԳԱ նախագահության որոշմամբ այս տարի Հունգարիա ուղարկվեց հայ գիտնականների մի խումբ, որի կազմում էին ՀՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի հասարակական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար, ակադեմիկոս Ս. Աղայանը, ակադեմիայի նուրբ օրգանական քիմիայի ինստիտուտի դիրեկտոր, ակադեմիկոս Ա. Մնջոյանը, պատմության ինստիտուտի հայ գաղթավայրերի պատմության բաժնի վարիչ, պատմական գիտությունների թեկնածու Վ. Ոսկանյանը և արևելագիտության սեկտորի ավագ գիտաշխատող, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆ. Ծ. Սարգսյանը: 1969 թ. հունվարի 13—27-ը պատվիրակությունը եղավ Բուդապեշտում, ծանոթացավ հունգարական ակադեմիայի մի շարք հիմնարկների աշխատանքին, թեմատիկային և գիտահետազոտական գործունեությանը, ինչպես և Հունգարիայի գիտնականների հետ քննարկեց հասարակական գիտությունների բնագավառում համագործակցության կոնկրետ խնդիրները:

Հունվարի 24-ին ակադեմիկոս Ծ. Պ. Աղայանը և հունգարական ակադեմիայի ակադեմիկոս Մատրիա Լասլոն համաձայնություն ստորագրեցին հասարակական գիտությունների բնագավառում Հայաստանի և Հունգարիայի ակադեմիաների համագործակցության մասին: Այդ համաձայնագրով հայ և հունգար գիտնականների գիտահետազոտական աշխատանքները

պետք է ընթանան հիմնականում պատմության, հնագիտության ու ազգագրության, արվեստի պատմության, գրականագիտության և լեզվաբանության զոնվ: Հայ և հունգար պատմաբանները պատմության բնագավառում համատեղ ուսումնասիրելու են այնպիսի թեմաներ, ինչպես «Հայկական աղբյուրները հունգարների նախապատմության և նրանց հետ շփում ունեցող ժողովուրդների մասին V—IX դդ.», «Հունգարական աղբյուրները հայերի մասին», «Հունգարա-հայկական կապերի մասին», «1848—1849 թթ. Հունգարիայի ազգային-ազատագրական պայքարի արտացոլումը հայկական պարբերականներում», «Հունգար ժողովրդի ներկայացուցիչների մասնակցությունը Անդրկովկասի հեղափոխական շարժումներին և հայերի մասնակցությունը Հունգարիայի հեղափոխական շարժումներին» և այլն: Հնագիտության և ազգագրության բնագավառում հունգար և հայ հնագետներն ու ազգագրագետները համաձայնության են եկել փոխադարձաբար մասնակցել հին շրջանին վերաբերող պեղումներին Հայաստանում և Հունգարիայում: Արվեստի բնագավառում որոշվեց ուսումնասիրել Հունգարիայի ճարտարապետական հուշարձանները և ցույց տալ փոխադարձ կապերը կերպարվեստի տարրերը նյութերում: Համաձայնություն կնքվեց հատուկ ուսումնասիրություն ժողովուրդների 1887—1913 թթ. կնուլայում հունգարերեն լույս տեսած «Արմենիա» պարբերականի մասին, որի էջերում լայնորեն լուսարանվել է Հունգարիայի տնտեսական և կուլտուրական կյանքը, ինչպես նաև տպագրվել են հայագիտությանը վերաբերող նյութեր:

* * *

Մարտի 18-ին տեղի ունեցավ ՀՍՍՀ ԳԱ պատմության ինստիտուտի գիտական նստաշրջան՝ նվիրված հունգարական պրոլետարական հեղափոխության և Հունգարական Սովետական Հանրապետության հաստատման 50-ամյակին:

նստաշրջանը հակիրճ խոսքով բացեց ինտիտուտի դիրեկտոր, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆ. Ե. Գալոյանը:

Նստաշրջանում կարդացվեցին մի շարք գեկուցումներ: «Հունգարական Սովետական Հանրապետության ստեղծումը 1919 թ. և նրա պատմական նշանակությունը» գեկուցումով հանդես եկավ ՀՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս Ս. Աղաջանը: Հնդկանուր գծերով ներկայացնելով հունգարական բանվորական շարժումների նախորդ էտապները, նա խոսեց 1918 թ. մասսայական բանվորական շարժումների մասին, որոնց հետևանքով 1919 թ. Հունգարիայում ստեղծվեց սովետական իշխանություն:

Պատմ. գիտ. թեկնածու Վ. Ոսկանյանի և բանաս. գիտ. թեկ. Վ. Ղուկասյանի գեկուցումը

նվիրված էր «1848—1849 թթ. հեղափոխությունը Հունգարիայում և նրա արձագանքները արևմտահայ մամուլում» նյութին, «Հայերի մասնակցությունը հունգարական ազատագրական շարժմանը (XVII դ.)» գեկուցման մեջ պատմ. գիտ. թեկնածու Ս. Քոլանջյանը ուշագրավ փաստեր բերեց հունգարական ազատագրական շարժմանը հայերի ակտիվ մասնակցության վերաբերյալ:

Նստաշրջանի մասնակիցները հետաքրքրությամբ լսեցին բանաս. գիտ. թեկնածու Մ. Մխիթարյանի՝ «Հունգարիայի 1848—1849 թթ. հեղափոխության արձագանքները «Նոր դար» և «Փորձ» պարբերականներում» գեկուցումը:

Ա. ՍԱԴԱԳՅԱՆ